

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2021.3.2.34>

DO PYTANIA SUKCESJI PRAWNEJ STAŁYCH CZŁONKÓW RADY BEZPIECZEŃSTWA ONZ

Inga Hostyuk

Studentka studiów podyplomowych w Katedrze Prawa Międzynarodowego

Lwowski Uniwersytet Narodowy im. Iwana Franki

ORCID ID: 0000-0003-3298-9370

e-mail: intlawyer@ukr.net

Adnotacja. W ramach tego naukowego i praktycznego artykułu autor rozważył kluczowe kwestie dotyczące sukcesji statusu stałych członków Rady Bezpieczeństwa ONZ, w szczególności na przykładzie Chin i ZSRR. Autor skupił się zwłaszcza na sukcesji prawnej Rosji po stałym członkostwie ZSRR, gdyż jest to przypadek trudny w praktyce prawa międzynarodowego i budzi istotne wątpliwości co do jego zasadności.

Artykuł analizuje kluczowe normy prawa międzynarodowego dotyczące sukcesji członkostwa w organizacjach międzynarodowych. Stwierdzono, że status stałego członka Rady Bezpieczeństwa ONZ, jako szczególny typ instytucji członkostwa w organizacjach międzynarodowych, nie ma odrębnych regulacji dotyczących dziedziczenia, co stwarza problemy w szczególnych przypadkach.

Badane są kluczowe argumenty w tym zakresie, które są podawane w ukraińskiej i zagranicznej nauce prawa międzynarodowego. Stwierdza się fakt naruszenia norm i zasad prawa międzynarodowego dotyczących następstwa prawnego członkostwa w organizacjach międzynarodowych, przy nabyciu przez Federację Rosyjską statusu stałego członka Rady Bezpieczeństwa ONZ, wysunięto argumenty na jego korzyść.

Słowa kluczowe: sukcesja, stali członkowie Rady Bezpieczeństwa ONZ, Rada Bezpieczeństwa ONZ, Organizacja Narodów Zjednoczonych, organizacje międzynarodowe.

TO THE QUESTION OF LEGAL ACTIVITIES OF THE PERMANENT MEMBERS OF THE UN SECURITY COUNCIL

Inga Hostyuk

Postgraduate student of the Department of International Law

Ivan Franko National University of Lviv

ORCID ID: 0000-0003-3298-9370

e-mail: intlawyer@ukr.net

Summary. Within the framework of this scientific and practical article, the author considered the key issues regarding the succession of the status of permanent members of the UN Security Council, in particular on the example of China and the USSR. The author focused especially on Russia's legal succession to the permanent membership of the USSR, as this is a difficult case in the practice of international law and raises significant doubts about its legitimacy.

The article analyzes the key norms of international law on the succession of membership in international organizations. It was stated that the status of a permanent member of the UN Security Council, as a special type of institution of membership in international organizations, does not have separate regulations on succession and this creates problems in special cases.

The key arguments in this regard, which are given in Ukrainian and foreign science of international law, are studied. The fact of violation of norms and principles of international law on legal succession of membership in international organizations, at acquisition by the Russian Federation of the status of the permanent member of the UN Security Council is stated, arguments in favor of it are resulted.

Key words: succession, permanent members of the UN Security Council, UN Security Council, United Nations, international organizations.

ДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВОНАСТУПНИЦТВО ПОСТІЙНИХ ЧЛЕНІВ РАДИ БЕЗПЕКИ ООН

Інга Хостюк

аспірантка кафедри міжнародного права

Львівського національного університету імені Івана Франка

ORCID ID: 0000-0003-3298-9370

e-mail: intlawyer@ukr.net

Анотація. У рамках цієї науково-практичної статті автор розглянув ключові проблеми щодо правонаступництва статусу постійних членів Ради Безпеки ООН, зокрема на прикладі Китаю та СРСР. Автор особливо

зосередився саме на правонаступництві Росії щодо постійного членства СРСР, оскільки це є складним випадком у практиці міжнародного права та викликає значні сумніви у своїй легітимності.

У статті проаналізовано ключові норми міжнародного права щодо правонаступництва членства у міжнародних організаціях. Констатовано, що статус постійного члена Ради Безпеки ООН як особливий вид інституту членства в міжнародних організаціях не має окремої регламентації щодо правонаступництва і це створює проблеми у разі виникнення особливих випадків.

Досліджено ключові аргументи з цього приводу, які приводяться в українській та зарубіжній науці міжнародного права. Констатовано факт порушення норм та принципів міжнародного права щодо правонаступництва членства в міжнародних організаціях у разі набуття Російською Федерацією статусу постійного члена РБ ООН, наведено аргументи на користь цього.

Ключові слова: правонаступництво, постійні члени Ради Безпеки ООН, Рада Безпеки ООН, Організація Об'єднаних Націй, міжнародні організації.

Вступ. Питання правонаступництва постійних членів Ради Безпеки ООН (надалі – РБ ООН) є одним із найскладніших юридичних питань щодо їхнього міжнародно-правового статусу. І якщо інші питання щодо їхнього міжнародно-правового статусу, наприклад застосування права вето, так чи інакше підлягає регулюванню через наявні норми міжнародного права, то питання правонаступництва досі перебуває у міжнародно-правовому вакуумі.

Водночас у практиці Організації Об'єднаних Націй, попри відносно недовгу історію, уже були випадки зміни постійних членів Ради Безпеки ООН. Ними були заміна представників Китайської Республіки (Тайваню) на представників Китайської Народної Республіки та Союзу Радянських Соціалістичних Республік (надалі – СРСР) на Російську Федерацію. Саме на останньому прецеденті як такому, що викликає найбільші спори з точки зору міжнародного права, ми сфокусуємося у цій статті.

Основна частина. Теоретичною основою для дослідження стали праці С.Д. Бейлі, Й.З. Блума, М.В. Буроменського, Ф. Вілкокса, А.О. Кориневича, О.О. Мережка, Ю.О. Ноговіциної та інших.

Метою статті є дослідження теоретичних і практичних підходів до проблеми правонаступництва статусу постійного члена РБ ООН на прикладі правонаступництва Російською Федерацією постійного членства СРСР у Раді Безпеки ООН.

Юридичні аспекти правонаступництва загалом та правонаступництва щодо членства у міжнародних організаціях зокрема в міжнародному праві регламентується Віденською конвенцією про правонаступництво держав щодо договорів від 23 серпня 1978 року. Як зазначає Ю.О. Ноговіцина, це пов'язане із тим, що власне процедура набуття членства в міжнародних організаціях здійснюється у формі приєднання до установчого акта, який є міжнародним договором за своєю природою (Ноговіцина, 2006: 92).

У разі правонаступництва щодо статусу постійного члена РБ ООН є певна прогалина у регулюванні. Вищезгадана Віденська конвенція не містить положень саме щодо правонаступництва у цьому разі, проте містить ст. 4, яка передбачає, що ця конвенція застосовується «без шкоди для правил про придбання членства і без шкоди для інших відповідних правил цієї організації» (Віденська конвенція про правонаступництво держав щодо договорів, 78). Проте ні Статут ООН, ні будь-які інші внутрішні документи ООН теж не містять відповідних положень.

Дослідники порушували питання правових труднощів, пов'язаних зі зміною складу постійних членів РБ ООН практично від самого початку функціонування Організації. Так, Ф.О. Вілкокс припускав, що у цьому разі можливими є два варіанти: прийняття поправки до Статуту, яка уточнює склад постійних членів, або ж розпуск ООН та формування нової Організації із реорганізованою Радою Безпеки (Wilcox, 1945: 955).

Першим випадком, коли виникнення питання про заміну постійного члена в РБ ООН та його подальшої практичної реалізації, став допуск представників Китайської Народної Республіки (надалі – КНР) до членства в РБ ООН у 1971 р. До цього часу протягом 1949–1971 рр. місце Китаю в РБ ООН обіймали представники Республіки Китай (Тайваню). КНР протягом усього цього періоду оспорювали членство Тайваню, на певних етапах заручившись підтримкою з боку СРСР, уряд якого у 1950 р. навіть бойкотував власну участь у роботі РБ ООН (The Charter of the United Nations: A Commentary, 2002: 753).

Проте лише зі зміною геополітичної ситуації, набуття КНР ядерної зброї та відновлення західними державами дипломатичних відносин із нею вона змогла домогтися участі в РБ ООН на правах постійного члена. Це відбулося у форматі «відновлення у правах» відповідно до Резолюції ГА ООН № 2758 від 25 жовтня 1971 р. У цьому документі з-поміж іншого було встановлено, що: «Китайська Народна Республіка є одним із п'яти постійних членів Ради Безпеки», а представники Чан Кай-ши (лідер Тайваню – *прим. авт.*) повинні бути негайно позбавлені усіх місць та постів в ООН та інших організаціях (Резолюція Генеральної Асамблеї ООН № 2758 (XXVI) от 25.10.1971 г.).

На думку українського юриста-міжнародника А.О. Кориневича, це свідчить про те, що постійний член РБ ООН може бути змінений шляхом прийняття резолюції Генеральної Асамблеї ООН (Кориневич, 2014: 175). Це твердження, яке де-факто відносить питання процесу правонаступництва чи заміни постійних членів до компетенції ГА ООН, навряд чи має підстави, оскільки суперечить тим принципам, які покладені в основу положень Статуту ООН стосовно особливого статусу та ролі РБ ООН та статусу її постійних членів.

Натомість, значно більш обґрунтованою видається позиція С.Д. Бейлі та С. Доуса, на думку яких у цьому разі мала місце не заміна однієї держави на іншу, а зміна одного уряду держави на інший, тому саме про правонаступництво держав йтися не може. Зовнішній же вираз цієї заміни: Республіка Китай на КНР, вони трактують винятково як термінологічне уточнення (Bailey, 1998: 179). Очевидно, у цьому разі ми ризикуємо потрапити у інший виток дискусій щодо проблем та юридичної допустимості правонаступництва урядів

держав – постійних членів РБ ООН, однак таке тлумачення значно більше відповідає як логіці фактичної ситуації, так і нормі і духу положень Статуту ООН, що регламентують правовий статус постійних членів.

Водночас другим та юридично найбільш складним випадком заміни держави-постійного члена в практиці РБ ООН, безумовно, є випадок набуття Російською Федерацією статусу постійного члена Ради Безпеки нібито як держави-континуатора СРСР. Нижче ми аналізуватимемо цілу низку випадків правонаступництва держав у разі розпаду держави-попередниці чи виділення з іншої держави, проте прецедент Росії є особливо актуальним, оскільки у цьому разі йшлося саме про правонаступництво постійного члена РБ ООН.

Як уже йшлося вище, питання щодо правонаступництва постійного членства РБ ООН не урегульоване ні на універсальному рівні, ні на рівні ООН. Водночас у науці міжнародного права визнано, що «заміна однієї держави іншою щодо участі в установчих актах та членства в міжнародній організації, за певними винятками, не допускається» (Ноговіцина, 2006: 93). Так само А. Джіойя наголошує, що «більшість міжнародних організацій не визнають... автоматичного правонаступництва щодо членства» та, як висновок, вважає, що «кожна держава-наступниця повинна набувати членства в організації як нова держава шляхом приєднання до установчого договору організації» (Gioia, 1996: 39–40).

Винятком у цьому разі, як наголошує Ю.О. Ноговіцина, є ситуація із державами-продовжувачами (континуаторами), які «є тими самими суб'єктами міжнародного права, що і держави-попередниці, і тому вони зберігають свою участь в установчому договорі та членстві в міжнародній організації» (Ноговіцина, 2006: 93–94). Тому у разі Росії як постійного члена РБ ООН відкритим є питання: чи є ця держава континуатором СРСР і чи відповідне правонаступництво було здійснене відповідно до норм та принципів міжнародного права.

В українській науці міжнародного права після 2014 року склався однозначний консенсус щодо нелегітимності правонаступництва Російською Федерацією постійного членства СРСР у РБ ООН. О.О. Мережко вважає, що «у міжнародній практиці членство РФ в ООН як постійного члена сприймається як щось цілком природне, хоча насправді, з погляду міжнародного права, цей статус РФ викликає великі сумніви» (Мережко, 2014: 944).

М.В. Буроменський розглядає правонаступництво Росії у разі постійного членства в РБ ООН як умовне (Буроменський, 2014: 941). При цьому він, порівнюючи геополітичне положення Росії як члена РБ ООН з окремими державами-претендентами, відзначає, що «...політичні претензії Німеччини, Індії або Японії на постійне місце в Раді Безпеки ООН виглядають набагато обґрунтованими проти політичних аргументів, продемонстрованих у разі рішення про Російську Федерацію» (Буроменський, 2014: 939).

Насамперед найбільше питань виникає у зв'язку з юридичним оформленням набуття Російською Федерацією статусу постійного члена РБ ООН. У доктрині наголошують, що це було оформлене односторонньою заявою Росії і, що прикметно, не викликало жодних застережень з боку інших членів ООН. Більш того, як відзначають дослідники, не було жодної зворотної реакції з боку будь-якого органу ООН чи інших держав-членів і питання щодо того, чи Російська Федерація є ідентичною колишньому СРСР та чи може нова держава бути правонаступницею СРСР навіть не розглядалося (The Charter of the United Nations: A Commentary, 2002: 756).

Така спрощеність процедури, як і у разі пропозицій А.О. Кориневича, суперечить засадам формування членського складу РБ ООН, які закріплені у Статуті ООН та у разі їх визнання можуть призвести до нівелювання значення цього органу та виникнення конфліктів навколо формування його складу, зокрема і постійних членів.

Іншим аспектом, який інколи порушують у зв'язку із набуттям Росією статусу постійного члена РБ ООН, є питання наскільки коректним є те, що навіть у разі визнання, що вона є справді правонаступником СРСР, чи зміна назви не тягнути за собою певних юридичних наслідків для її членства? Адже у п. 1 ст. 25 чітко закріплено, що членами Ради Безпеки є: «Китайська Республіка, Франція, Союз Радянських Соціалістичних Республік, Об'єднане Королівство Великої Британії та Північної Ірландії, Сполучені Штати Америки» (Устав Організації Об'єднаних Націй и Статут Международного Суда от 26.06.1945 г.). Хоча у разі двох чинних членів – Китайської Народної Республіки та Російської Федерації – це положення уже не відповідає дійсності.

Щодо вирішення цієї проблеми думки експертів розходяться. Наприклад, М.В. Буроменський у розрізі членства Росії в РБ ООН вважає, що без внесення відповідних змін до Статуту ООН «юридично процес «заміни» Радянського Союзу на Російську Федерацію в ООН не завершено» (Буроменський, 2014: 939). Аналізуючи це питання, ізраїльський правник Є.З. Блум вказує, що в період 1945–1991 рр. неодноразово мали місце зміни назв держав-членів ООН і *per se* такі факти не впливали на їхнє членство в ООН (Blum, 1992: 357–361).

Класичним прикладом стала ситуація у 1971 р., коли Китайська Народна Республіка замінила Республіку Китай (Тайвань) у складі РБ ООН. Це не потягнуло за собою автоматичного внесення змін із цього приводу до Статуту ООН. Як слушно вказує Є.З. Блум, перелік постійних членів РБ ООН, закріплений у Статуті ООН, повинен розглядатися як такий, що фіксує офіційні назви держав – постійних членів на момент їх прийняття (Blum, 1992: 360–361).

Водночас Є.З. Блум підкреслює, що саме належність та обґрунтованість правонаступництва і є ключовим питанням у цьому разі (Blum, 1992: 357). І у цьому контексті основна дискусія має розгортатися саме навколо того питання, яку міжнародно-правову концепцію слід застосовувати стосовно Росії після розпаду СРСР: континуїтет чи правонаступництво?

Наприклад, аналіз прецеденту з представництва Китаю в РБ ООН свідчить, що йшлося не про правонаступництво (оскільки не постало нової держави в нових межах), а про те, який з урядів: КНР чи Тайваню має бути континуатором членства Китайської Республіки в ООН та РБ ООН.

Якщо ж розглядати процес розпаду СРСР саме як *сецесію* – відділення частини або частин території, то Є.З. Блум вказує на усталену практику ООН, яка демонструє, що в разі відділення «первинна держава»

(англ. parent state) зберігала своє членство в ООН без жодних застережень. Водночас новостворена держава чи держави набували права подавати заявку на вступ до ООН (Blum, 1992: 357).

Ця практика вперше була застосована в ООН у 1947 р., коли у разі здобуття Пакистаном незалежності та виділення його зі складу Індії, коли Секретаріат ООН у своєму меморандумі визнав Індію як первинну державу, а Пакистан – як нову державу, що має набувати членство в ООН в окремому порядку. Попри протести окремих держав, зокрема Аргентини, згодом цей підхід було підтверджено рішенням Першого комітету ООН, яке було підтримане Шостим комітетом ООН (The succession of States in relation to membership in the United Nations).

Одночасно Перший комітет ООН, розглядаючи це питання, сформулював принципи, якими необхідно керуватися у таких ситуаціях:

1. Як правило, існує принцип, згідно із яким держава, яка є членом ООН, не перестає бути членом Організації через той факт, що її конституція або кордони були змінені, а права та обов'язки, які ця держава має як член ООН, припиняють чинність лише з її зникненням як міжнародно визнаної юридичної особи.

2. Коли створюється нова держава, незалежно від її території та населення, і чи є вона частиною держави-члена ООН чи ні, ця нова держава не може відповідно до системи, передбаченої Статутом ООН, претендувати на статус члена ООН, якщо вона офіційно не визнана такою відповідно до положень Статуту.

3. Проте кожний випадок має бути оцінений окремо (The succession of States in relation to membership in the United Nations).

Згодом схожа ситуація виникла під час відділення Бангладеш від Пакистану, коли Пакистан було визнано первинною державою і він зберіг своє членство в ООН, а Бангладеш був змушений подавати заявку як нова держава (Blum, 1992: 359). Водночас під час розпаду Об'єднаної Арабської Республіки (ОАР), яка існувала у 1958–1961 рр., на ОАР і Сирію, ОАР (з 1971 р. – Єгипет) перейняла членство в ООН, а Сирія розглядалася як така, що поновила своє членство в ООН, оскільки володіла ним до входження в ОАР (Blum, 1992: 358–359).

Аналізуючи ці випадки, Є.З. Блум наголошує, що у всіх трьох названих випадках: Індії, Пакистану та ОАР, мав місце континуїтет – продовження безперервності виконання державою її міжнародних зобов'язань за умови збереження нею політичної та юридичної ідентичності навіть у разі виділення нової держави чи держав з її складу. Водночас він зазначає, що у разі якщо б держава не мала характер первинної, у зв'язку із відсутністю відповідної ідентичності та постійності зв'язків із державою, що розпалася, то повинна була б застосовуватися концепція правонаступництва держав (Blum, 1992: 359). І в такому разі така держава має вступати в ООН в порядку, передбаченому ст. 4 Статуту.

Проте, розглядаючи випадок із правонаступництвом Росії після розпаду СРСР, ізраїльський учений зазначає, що у багатосторонніх документах, які оформлювали розпад СРСР, було вказано, що «всі республіки колишнього Радянського Союзу твердо і однозначно стверджували, що міжнародна правосуб'єктність Радянського Союзу була погашена» (Blum, 1992: 359). Зокрема, це було зазначено у Алма-Атинській декларації від 21 грудня 1991 р., в якій було зазначено, що «з утворенням Співдружності Незалежних Держав Союз Радянських Соціалістичних Республік припиняє своє існування» (Алма-Атинська декларація від 21 грудня 1991 р.). Одночасно Рада Глав держав Співдружності Незалежних Держав (далі – СНД) прийняла рішення, відповідно до якого «Держави Співдружності підтримують Росію в тому, щоб вона продовжила членство СРСР в ООН, включаючи постійне членство в Раді Безпеки» (Решение Совета Глав Государств Содружества Независимых Государств от 21 декабря 1991 г.).

Виходячи із цього, Є.З. Блум констатує, що у цьому разі про континуїтет йтися не може, адже «передумовою виникнення на міжнародному рівні різних незалежних держав, вільно пов'язаних у рамках нової Співдружності, було зникнення колишнього Радянського Союзу як суб'єкта міжнародного права» (Blum, 1992: 359). Вчений зазначає, що у цих обставинах і формулюваннях, які викладені у документах, що наведені вище, може йтися лише про правонаступництво колишніх радянських республік.

Як висновок він говорить, що з розпадом СРСР його членство в ООН повинне було бути припинене автоматично і, як наслідок, Росія мала б вступати в ООН як нова держава нарівні з іншими колишніми радянськими республіками. Крім того, Є.З. Блум робить виняток для України та Білорусі, які належали до держав-засновниць ООН і обґрунтовано зберегли цей статус і після припинення існування Радянського Союзу (Blum, 1992: 359).

Водночас події в грудні 1991 р. розгорталися таким чином, що 24 грудня того року колишній посол СРСР при ООН Ю.М. Воронцов направив лист Генеральному секретарю ООН Х. Пересу-де-Куельяру, в якому повідомив, що Російська Федерація *продовжуватиме* членство Радянського Союзу в ООН та відповідно у РБ ООН. На думку Є.З. Блума, така заява, що зроблена вже за відносно тривалий (від трьох до шістнадцяти днів) з моменту розпаду СРСР, має багато правових вад (Blum, 1992: 357).

Він зазначає, що, приймаючи політичні аргументи, юридична сторона питання викликає значні сумніви, оскільки юридичне оформлення процесу розпаду СРСР та дії Росії в цьому контексті викликають значні запитання. На його думку, з якою ми можемо погодитися, якщо б Росія бажала стати державою-континуатором СРСР, вона не мала би виходити з його складу, а дати це здійснити іншим республікам СРСР. А за такого розвитку подій, який мав місце, юридична обґрунтованість *успадкування* нею членства в ООН та Раді Безпеки від СРСР викликає значні юридичні сумніви (Blum, 1992: 361).

Водночас не всі експерти поділяли таку позицію. Так, американські правники Р.Н. Гарднер та Т.Т. Гаті твердили, що Росія обґрунтовано повинна посісти місце СРСР в ООН, оскільки вона володіє 75% території, а її

населення становить понад 50% колишнього СРСР. Також, на їхню думку, передача місця СРСР Росії дозволила «уникнути конституційної кризи, яка могла б паралізувати ООН, якщо місце Ради (Безпеки ООН – прим. авт.) залишилося б вакантним, або якщо інші члени вимагали інших змін у Раді (Gardner, Gati, 1991: 2).

Водночас багато спеціалістів у сфері міжнародного права критикують ситуацію, яка склалася з отриманням Росією місця СРСР у складі РБ ООН, у тому числі і через порушення внутрішніх процедур ООН. Так, відомий український правник М.В. Буроменський відзначає: «Російська Федерація посіла місце в ООН і Раді Безпеки за відсутності ясного, очевидного і зрозумілого рішення головних органів ООН, що суперечить Статуту ООН» (Буроменський, 2014: 925).

Він відзначає, що питання отримання Росією членства СРСР в ООН та, як наслідок, постійного місця в РБ ООН не розглядалося в жодному з органів ООН, які повинні відповідати за це питання і власне Організація, зі свого боку, не надала жодних пояснень чи обґрунтувань, чому це питання не потребує формального розгляду та схвалення в рамках процедур ООН (Буроменський, 2014: 925). Навіть російські юристи-міжнародники, коментуючи питання континуїтету Росією членства СРСР в ООН, відзначають, що «це питання в органах ООН (Генеральній Асамблеї, Раді Безпеки, Шостому комітеті) не розглядали» (Кремнев, 2010).

Також він ставить під сумнів чинність Рішення Ради Глав держав СНД від 21 грудня 1991 р. у світлі чинних норм права міжнародних договорів, говорячи про його «політичний характер» у зв'язку із відсутністю міжнародно-правових зобов'язань, які б впливали зі змісту цього документа. Він відзначає, що це Рішення так і не набуло форми міжнародно-правового договору, оскільки не було зареєстроване у Секретаріаті ООН (Буроменський, 2014: 925). Юридичним наслідком цього є те, що держави-члени ООН відповідно до ст. 101 Статуту ООН не можуть посилалися на міжнародні договори, які не були зареєстровані у Секретаріаті ООН (Устав Организации Объединенных Наций и Статут Международного Суда от 26.06.1945 г.).

Висновки. Діяльність Ради Безпеки ООН перебуває в центрі архітектури міжнародного миру та безпеки. У зв'язку із цим особливої актуальності набувають питання, що пов'язані зі статусом постійних членів Ради Безпеки ООН, які несуть найбільшу відповідальність серед інших членів. У зв'язку із цим набувають особливої актуальності окремі питання, що пов'язані з їхнім міжнародно-правовим статусом, у тому числі щодо правонаступництва статусу постійного члена Ради Безпеки ООН.

Питання правонаступництва виникло на порядку денному міжнародної спільноти двічі: у 1970-х рр., коли представників Тайваню замінили представники Китайської Народної Республіки, та у 1990-х рр. у зв'язку із заміною СРСР на Російську Федерацію. Складнощі цієї процедури додає відсутність її міжнародно-правової регламентації як на рівні міжнародних договорів, так і у рамках внутрішньоорганізаційних документів Організації Об'єднаних Націй.

Проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що правонаступництво Російською Федерацією статусу постійного члена Ради Безпеки ООН у СРСР відбулося із порушенням міжнародного права, у зв'язку із тим, що воно відбулося у декларативному порядку без проведення належної процедури прийняття рішення та оцінки цієї ситуації як з боку ООН, так і з боку Міжнародного Суду ООН та через суперечність такого підходу поточній на той момент практиці правонаступництва держав щодо членства у міжнародних організаціях. У зв'язку із цим є необхідність міжнародно-правової регламентації питання правонаступництва держав щодо статусу постійного члена РБ ООН.

Список використаних джерел:

1. Алма-Атинська декларація від 21 грудня 1991 р. *Зібрання чинних міжнародних договорів України від 1990 р.* № 1. С. 312.
2. Буроменський М.В. Політичні підстави та міжнародно-правові проблеми постійного членства Російської Федерації в Раді Безпеки ООН. *Українська Революція Гідності, агресія РФ та міжнародне право* / Рец. Бірюков О.М., Шпакович О.М., Мюллерсон Р.А., Петров Р.А. Київ, 2014. С. 941.
3. Віденська конвенція про правонаступництво держав щодо договорів від 23 серпня 1978 р. *Офіційний вісник України.* 2008. № 20, стор. 36, стаття 584, код акта 42456/2008.
4. Кориневич А.О. Питання зміни постійного члена Ради Безпеки ООН: приклад Китаю. *Актуальні проблеми міжнародних відносин.* 2014. Вип. 121 (ч. I). С. 175.
5. Кремнев П.П. О новых понятиях и категориях правопреемства государств: теоретико-практические вопросы. *Журнал международного права и международных отношений.* 2010. № 1. URL: https://elib.bsui.by/bitstream/123456789/17406/1/2010_1_JLIR_kremnev.pdf (дата звернення: 06.09.2021).
6. Мережко О.О. Відсутність правових підстав для членства Російської Федерації в ООН. *Українська Революція Гідності, агресія РФ та міжнародне право* / Рец. Бірюков О.М., Шпакович О.М., Мюллерсон Р.А., Петров Р.А. Київ, 2014. С. 944.
7. Ноговіцина Ю.О. Міжнародно-правові аспекти правонаступництва України: монографія. Київ: Вид. дім «Промінь», 2006. С. 92.
8. Резолюція Генеральної Ассамблеї ООН № 2758 (XXVI) от 25.10.1971 г. URL: <https://undocs.org/ru/A/RES/2758%28XXVI%29>.
9. Рішення Ради Глав Держав Співдружності Незалежних Держав від 21 грудня 1991 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_217#Text (дата звернення: 05.09.2021).
10. Устав Организации Объединенных Наций и Статут Международного Суда от 26.06.1945 г. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_010 (дата звернення: 06.09.2021).
11. Bailey S.D. The procedure of the UN Security Council. 3rd ed. Oxford: Clarendon Press; New York: Oxford University Press, 1998. P. 179.

12. Blum Y.Z. Russia Takes Over the Soviet Union's Seat at the United Nations. *European Journal of International Law*. 1992. Vol. 3. P. 357.
13. Gardner R.N., Gati T.T. Russia Deserves the Soviet Seat. *The New York Times*. 19 December 1991. A. 31. P. 2.
14. Gioia A. State Succession and International Financial Organisations: Final Report. State Succession: Codification Tested against Facts. The Hague, 1996. Pp. 39–40.
15. The Charter of the United Nations: A Commentary. 3rd ed. / Edts. B. Simma, D.-E. Khan, G. Nolte, A. Paulus. Oxford : Oxford University Press, 2002. P. 753.
16. The succession of States in relation to membership in the United Nations: memorandum prepared by the Secretariat of 3rd December 1961. *Yearbook of the International Law Commission, 1962*. 1964. Vol. 2. Pp. 102–104.
17. Wilcox F.O. II The Yalta Voting Formula. *American Political Science Review*. 1945. Vol. 39. P. 955.

References:

1. Alma-Atynska deklaratsiia vid 21 hrudnia 1991 r. [Alma-Ata Declaration of December 21, 1991]. *Zibrannia chynnykh mizhnarodnykh dohovoriv Ukrainy vid 1990 – Collection of current international treaties of Ukraine of 1990*. No. 1. Stor. 312.
2. Buromenskyi, M.V. (2014). Politychni pidstavy ta mizhnarodno-pravovi problemy postiiinoho chlenstva Rosiiskoi Federatsii v Radi Bezpeky OON. *Ukrainska Revoliutsiia Hidnosti, ahresiia RF ta mizhnarodne pravo [Ukrainska Revoliutsiia Hidnosti, ahresiia RF ta mizhnarodne pravo] / Recz. Biryukov O.M., Shpakovykh O.M., Myullerson R.A., Petrov R.A.* Kyiv. S. 941.
3. Videnska konventsiia pro pravonastupnytstvo derzhav shchodo dohovoriv vid 23 serpnia 1978 r. [Vienna Convention on the Succession of States to Treaties of August 23, 1978.]. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy – Official Gazette of Ukraine*. 2008. No. 20, stor. 36, statyya 584, kod akta 42456/2008.
4. Korynevych, A.O. (2014). Pytannia zminy postiiinoho chlena Rady Bezpeky OON: pryklad Kytau [The issue of changing the permanent member of the UN Security Council: the example of China]. *Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn – Current issues of international relations*. Vyp. 121 (ch. I). S. 175.
5. Kremnev, P.P. (2010). O novykh ponyatiakh i kategoriakh pravopremstva gosudarstv: teoretiko-prakticheskie voprosy [On new concepts and categories of succession of states: theoretical and practical issues]. *Zhurnal mezhdunarodnogo prava i mezhdunarodnykh otnosheniy – Journal of International Law and International Relations*. No. 1. Retrieved from: https://elib.bs.u.by/bitstream/123456789/17406/1/2010_1_JILIR_kremnev.pdf (data zvernennya: 06.09.2021).
6. Merezhko, O.O. (2014). Vidsutnist pravovykh pidstav dlia chlenstva Rosiiskoi Federatsii v OON. *Ukrayins'ka Revolyuciya Gidnosti, agresiya RF ta mizhnarodne pravo / Recz. Biryukov O.M., Shpakovy'ch O.M., Myullerson R.A., Petrov R.A.* Kyiv, S. 944.
7. Nogovicy'na, Yu.O. (2006). *Mizhnarodno-pravovi aspekty' pravonastupny'cztva Ukrainy'*: monografiya. Kyiv : Vy'd. dim "Promeni", S. 92.
8. Rezolyuciya General'noj Assamblei OON No. 2758 (XXVI) ot 25.10.1971 g. Retrieved from: <https://undocs.org/ru/A/RES/2758%28XXVI%29>.
9. Rishennia Rady Hlav Derzhav Spivdruzhnosti Nezaleznykh Derzhav vid 21 grudnya 1991 r. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_217#Text (data zvernennya: 05.09.2021).
10. Ustav Organizacii Obyedinennykh Nacij i Statut Mezhdunarodnogo Suda ot 26.06.1945 g. Retrieved from: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_010 (data zvernennya: 06.09.2021).
11. Bailey, S.D. (1998). *The procedure of the UN Security Council*: 3rd ed. Oxford: Clarendon Press; New York: Oxford University Press, P. 179.
12. Blum, Y.Z. (1992). Russia Takes Over the Soviet Union's Seat at the United Nations. *European Journal of International Law*. Vol. 3. P. 357.
13. Gardner, R.N., Gati, T.T. (1991). Russia Deserves the Soviet Seat. *The New York Times*. 19 December A. 31. P. 2.
14. Gioia A. (1996). State Succession and International Financial Organisations: Final Report. State Succession: Codification Tested against Facts. The Hague, Pp. 39–40.
15. The Charter of the United Nations: A Commentary. 3rd ed. / Edts. B. Simma, D.-E. Khan, G. Nolte, A. Paulus. Oxford: Oxford University Press, 2002. P. 753.
16. The succession of States in relation to membership in the United Nations: memorandum prepared by the Secretariat of 3rd December 1961. *Yearbook of the International Law Commission, 1962*. 1964. Vol. 2. Pp. 102–104.
17. Wilcox, F.O. (1945). II The Yalta Voting Formula. *American Political Science Review*. Vol. 39. P. 955.